
Syväsukellus: Sillipolitiikka yli rajojen

- Ruotsi vs. Suomi osa 2

Ruotsi ja Suomi ovat kaksi Itämeren maata, jotka kalastavat eniten silakkaa. Ne ovat myös ainoat maat, jotka kalastavat Pohjanlahdella. Mutta asenteet eroavat toisistaan, kun on kyse tätä suosittua kalaa koskevasta politiikasta, tutkimuksesta ja yleisestä mielipiteestä. BalticWaters tarkastelee artikkelisarjassa silakan kalastusta koskevien näkemyserojen taustalla oleviin syihin Suomessa ja Ruotsissa.

Tutkimus: Ruotsi keskittyy kalastuspaineeseen, Suomi ympäristötekijöihin

Suomalaiset tutkijat eivät ole sitä mieltä että olisi tarpeen lopettaa silakan kalastamisen. Pikemminkin he toivovat, että rehevöitymisen torjumiseksi ja rannikkoalueiden ympäristön parantamiseksi tehtäisiin töitä. Ruotsalaiset tutkijat ovat puolestaan huolissaan suuresta kalastuspaineesta ja haluavat nollakiintiön.

- Minun on vaikea ymmärtää, miten keskustelu voi olla niin täysin erilainen, sanoo SLU:n tutkija Ulf Bergström, jolla on kokemus molemmissa maissa.

[Kaksi vuotta sitten](#) Suomen Luonnonvarakeskus raportoi suurten silakoiden nälkäkuolemasta Pohjanlahdella. Tämä uutinen ylitti [uutiskynnyksen](#) maassa, jossa silakasta ei ole keskusteltu tai oltu yhtä huolissaan kuin Ruotsissa.

Viime aikoina tutkijat Suomessa ovat kuitenkin suhtautuneet silakan terveyteen myönteisemmin - ja tämä on vaikuttanut myös keskusteluun vuoden 2024 kalastuskiintiöistä. BalticWaterin syväsukelluksen ensimmäisessä osassa silakkakysymykseen kävi selväksi, että kritiikki suurkalastuksen jatkamista kohtaan on melkein olematon.

Luonnonvarainstituutin mukaan syynä myönteiseen asenteeseen ovat parantuneet ravinto-olosuhteet, erityisesti suurempien äyriäisten esiintyminen.

- Äyriäiset näyttää elpyneen, mikä vaikuttaa silakkaan. Tänä vuonna avasin silakan mahoja, ja siellä oli äyriäiset, kertoo tutkija **Jari Raitaniemi** viitaten tämän vuoden yhteiseen tutkimusmatkaan ruotsalaistutkijoiden kanssa, joka päättyi hiljattain.

Hänen mukaansa kannan romahtamisen riski on nyt paljon pienempi ainakin Itämeren pohjoisosissa. Tämä oli myös Suomen eduskunnalle [annettu tieto](#) ennen EU:n kanssa käytäviä neuvotteluja kalastuskiintiöistä.

- Näimme jo keväällä, että tilanne oli paranemassa ja kalat olivat lihavampia, mutta näitä tilastoja ICES ei ole sisällyttänyt tämän vuoden neuvontaan.

Ruotsalaisten tutkijoiden on kuitenkin vaikea ymmärtää, miksi heidän suomalaiset kollegansa ovat niin myönteisiä.

- Tosiasia on edelleen, että riski kalakannan laskusta Blimin alapuolelle on paljon suurempi kuin monivuotiset suunnitelmat sallivat, sanoo SLU:n Itämeri-tutkija Ulf Bergström.

Hänen mielestään ei myöskään ole järkevää painottaa niin paljon ravinnon saatavuutta ja silakan kuntoa kuin Suomessa tehdään, sillä kiintiöpäätösten pitäisi perustua kannan kokoon.

- Ruoan saatavuus on tietysti tärkeää ja osa ongelmaa, mutta nämä seikat eivät sisälly kiintiöön. Vain biomassaan perustuu kiintiöneuvonta.

Viime vuonna hälytyskellot alkoivat soida biomassan vähenemisestä ja erityisesti suurten silakoiden puuttumisesta Itämerestä. Ruotsissa käydyssä keskustelussa syylliseksi todettiin laajamittainen troolikalastus, kun taas Suomessa tutkijat pitivät ongelmana ravinnon puutetta.

Jari Raitaniemi ja hänen kollegansa **Jukka Pönni** kirjoittivat suomenruotsalaisessa [Vasabladet-lehdessä](#) viime vuoden marraskuussa ilmestyneessä artikkelissa: "Osa isoista silakoista on ollut niin laihoja, että ne ovat todennäköisesti kuolleet nälkään meressä".

Luonnonvarainstituutin kuvauksissa kalastuspaine ei kuitenkaan jää täysin taka-alalle. Niiden verkkosivujen mukaan Itämeren silakan biomassan määrä on vähentynyt koko 2010-luvun ajan kalastuskiintiöiden ja kuutena peräkkäisenä vuonna saavutettujen yli 100 000 kilon ennätysaaliiden vuoksi. Jari Raitaniemi on samaa mieltä siitä, että tämä oli kestäväntöntä ja haitallista.

- Näin suureen kalanoton määrään ei pidä palata lähitulevaisuudessa tai koskaan enää.

Ruotsalaiset tutkijat haluavat viisaampaa hallintoa

Monet ruotsalaiset tutkijat ovat kuitenkin sitä mieltä, että silakan kalastus pitäisi kieltää kokonaan. Yksi heistä on **Henrik Svedäng** Tukholman yliopistosta. Hän on selvillä siitä, että kannat ovat pienentyneet viimeisten 10-15 vuoden aikana ja että tämä johtuu pääasiassa kalastamisesta.

- Suomalaiset ja ruotsalaiset tiedot osoittavat, että vanhoja kaloja on paljon vähemmän kuin ennen, ja tämä johtuu laajamittaisesta kalastuksesta. Kaloja on pyydetty hyvin suuria määriä, mikä vaikuttaa lopulta koko järjestelmään. Sitten on, olen samaa mieltä, myös muita tekijöitä, jotka vähentävät kantojen tuottavuutta.

Hän tiivistää, että riippumatta siitä, mikä on biomassan vähenemisen syy, ratkaisu on kalastuksen vähentäminen. Hän muistuttaa meitä myös silakan merkityksestä Itämerelle ja siitä, miksi monet ruotsalaiset tutkijat suhtautuvat tilanteeseen niin kriittisesti.

- Se on tärkein kalalaji, joka kuljettaa energiaa ja ainetta alemmista ravinnetasoista ylempiin.

Henrik toteaa, että on olemassa esimerkkejä muiden silakkakantojen viisaasta hoidosta, jotka ovat olleet samanlaisella vaaravyöhykkeellä.

- Mutta tämä ei ilmeisesti koske Ruotsia ja Suomea. Olen seurannut tätä asiaa nyt 30 vuotta ja nähnyt reaaliajassa, miten Kattegatin turskakanta kalastettiin pois, vaikka yritimme huomauttaa, että tämä menee pieleen. Kaksi maailman kehittyneimpiä maita ei huolehdi yhteisestä luonnonvarastaan.

Suomen puolelta tutkijat näyttävät kuitenkin tyytyvän pienempiin kiintiöihin, eivät kalastuksen lopettamiseen. Eduskunnan kuulemistilaisuudessa Luonnonvarakeskus piti perusteltuna, että Itämeren silakan kokonaissaalis Pohjanlahdella asetetaan ICES:n lausunnon mukaisesti 48 824-63 049 tonnin välille. Ministerineuvoston [lopullinen kiintiö](#) oli 55 000 tonnia.

- Koska nykyiset tiedot Pohjanlahden silakasta ovat rajalliset, ministerineuvoston päätös oli mielestäni riittävä kompromissi, koska se noudattaa nyt myös alkuperäisiä ICES:n suosituksia, sanoo **Katja Mäkinen** Turun yliopiston Saaristoinstituutista, joka on tutkinut silakkaa Saaristomerellä ja Pohjanlahdella 40 vuotta.

Suomalaiset tutkijat entistä huolestuneempia rehevöitymisestä

Sekä Katja että Jari viittaavat muihin tekijöihin, kuten ilmastonmuutokseen, rehevöitymiseen ja suolapitoisuuteen, merkittävämpiä heidän mielestä kuin kalastus silakan hyvinvoinnin ja tulevaisuuden kannalta.

- Parasta olisi, jos voisimme vähentää rehevöitymistä ja tuoda lisää suolaa Atlantilta, Jari sanoo.

- Veden lämpötilan nousu ja suolapitoisuuden lasku ovat viime vuosikymmeninä vaikuttaneet silakkaan merkittävästi. Lämpötila ja suolapitoisuus ovat Itämeren biodiversiteetin kannalta tärkeimmät ympäristötekijät, ja ne vaikuttavat lajeihin epäsuorasti esimerkiksi ravinnon saatavuuden vähenemisen kautta ja suoraan kalojen fysiologiaan kohdistuvien vaikutusten kautta, Katja sanoo.

Hän kertoo, että Suomessa on vuosien varrella keskusteltu silakkaan liittyvistä eri tekijöistä ympäristömyrkyistä ja merenkulusta jätevesiin ja teolliseen kalastukseen.

- On todennäköistä, että kaikilla näillä on ollut vaikutusta populaatioon, mutta suuremmat suuntaukset ja muutokset - kuten silakan koko - liittyvät todennäköisemmin valtamerten laajuisiin ongelmiin, kuten lämpötilan, suolapitoisuuden ja rehevöitymisen muutoksiin.

Ulf Bergström ymmärtää huolen Itämeren yleisestä hyvinvoinnista ja kalakantoihin kohdistuvista seurauksista, mutta ei usko, että tämä on oikea painopiste silakan osalta.

- Tietenkin se vaikuttaa sekä rehevöitymiseen että ilmastonmuutokseen, mutta emme voi tehdä asialle mitään lyhyellä aikavälillä. Se, mitä voimme tehdä, on hallita kalojen talteenottoa.

Onko kyseessä sama kala?

Kalastuksessa Suomella on itse asiassa suurin vastuullisuus. Suomen kalastusteollisuus kalastaa suurin osan Pohjanlahden saaliista. Vaikka viime vuonna käytettiin vain 60 prosenttia alueelle myönnetystä kiintiöstä, saalis oli silti suuri - noin 60 000 tonnia. Tästä huolimatta Suomen silakkakanta katsotaan terveeksi.

- Silakkaa on runsaasti Suomen rannikkovesissä. Viime keväänä suomalaisilla kalastajilla oli hyvät saaliit pohjoisella Saaristomerellä ja Perämeren rannikoilla, Jari Raitaniemi kertoo.

Ruotsissa sen sijaan silakka koetaan ehtyneeksi. Yksi teoria, joka voisi selittää maiden välisen hämärän keskustelun, on se, että kyse voi olla eri osakannoista.

- Voi olla, että emme tarkastele samoja kaloja. Kalakantojen tila koetaan eri tavalla, ja Suomen rannikolla voi olla erilaisia kehityssuuntia, jotka eivät ole yhtä selviä. Eri osakannat voivat olla eri tavoin tuottavia ja eri tavoin hyödynnettyjä, Henrik Svedäng sanoo.

Tätä päättelyä tukee Uppsalan yliopiston tutkimus, jossa on [kartoitettu silakan koko genomi](#) Atlantilla ja Itämerellä. **Leif Andersson** kollegoineen on päättellyt, että silakkakannassa on jopa 15 miljoonaa geenivariaatiota ja että on olemassa osapopulaatioita, jotka ovat sopeutuneet paikallisiin olosuhteisiin.

- Kyllä, tämä on mahdollinen selitys sille, että kalamäärät koetaan eri maissa erilaisiksi. Tiedämme, että Itämerellä on monia erilaisia osakantoja kutukalojen analyysien perusteella, mutta meillä ei ole juuri mitään tietoa siitä, missä eri kannat sijaitsevat kutuajan ulkopuolella, joten on mahdollista, että Perämeren rannikolla kutevat kannat ovat kärsineet erityisen pahoin teollisesta troolauksesta.

Mitä Itämeren työryhmä suositteli?

Riippumatta siitä, mistä erimielisyydet johtuvat, sekä Suomi että Ruotsi ovat jäseniä työryhmässä, joka neuvoo yhdessä ICESiä Itämeren kalakannoista. Ennen tämänvuotista kiintiöpäätöstä Itämeren kalakantojen [arviointityöryhmä](#) (WGBFAS), johon Suomesta kuuluu Jari Raitanen, suositteli kalastuskieltoa sekä Pohjanlahdella että Itämeren keskiosissa. SLU:n tutkija **Mikaela Bergenius Nord**, yksi ruotsalaisista jäsenistä ja ryhmän entinen puheenjohtaja, sanoo, että keskustelut eivät olleet täysin yksimielisiä, mutta hänen mielestään yhteisymmärrykseen päästiin raportista ja Itämeren monivuotisen suunnitelman tulkinnasta - että jos biomassassa on viiden prosentin todennäköisyydellä alle kriittisen Blim-ajan, kohdennetun kalastuksen suosituksen pitäisi olla nolla.

- Yksittäiset tutkijat voivat tietenkin sanoa jälkikäteen, että 'no, minä en ollut oikeastaan samaa mieltä', ja heillä on siihen oikeus, mutta meidän on silti oltava yksimielisiä siitä, mitä lähetimme arviointityöryhmälle, Mikaela Bergenius Nord sanoo.

Työryhmä kuvaa asiakirjassa myös sitä, mitä suomalaiset tutkijat korostavat; että vuonna 2021 havaittu silakan nälkäkuolema johtui todennäköisesti ravinnon puutteesta ja että talvella 2022-23 havaittu parantunut tila viittaa siihen, että ravinnon saatavuus on parantunut.

- Mutta jos tarkastellaan kantoja kokonaisuutena, ne ovat menneet hyvin korkealta tasolta hyvin matalalle tasolle, vaikka voidaankin nähdä, että silakan ravinnon suhteen näyttää nyt paremmalta.

Jari Raitaniemi Luonnonvarakeskuksesta sanoo, että syksyn tutkimukset osoittavat silakkakannan parantuneen ja että hänen mukaansa Perämeren biomassan pitäisi olla yli kestävänsä enimmäistuoton raja-arvon (kalastuspaine, jolla voidaan saavuttaa kestävä enimmäistuotto pitkällä aikavälillä).

- Tilanne näyttää lupaavalta.

Seuraava virallinen kalakannan arviointi tehdään kuitenkin vasta keväällä 2024, mikä puolestaan on vuoden 2024 kalakannan tilan ja vuoden 2025 saaliiden perustana.

- Ennen kuin teemme uuden kannanarvioinnin, jossa kaikki uudet tiedot on kerätty, laadultaan varmistettu ja analysoitu vuodesta 2023 alkaen, emme voi sanoa varmuudella mitään muutoksia. Ei myönteisiä eikä kielteisiä. Meidän on nyt lähdettävä liikkeelle keväällä 2023 tehdystä kanta-arviosta, jossa on tietoja vuoteen 2022 asti. Toivon tietysti, että Jarin mainitsemat trendit vaikuttavat positiivisesti kantaan, mutta ICES ei ole sitä vielä testannut, sanoo Ruotsista tutkimusmatkoihin osallistuva David Gilljam SLU:sta, jonka erikoisalana on Pohjanlahti.

Tapahtumia etukäteen?

Mikaela Bergenius Nord sanoo "vilpittömästi toivovansa", että suomalaiset tutkijat ovat oikeassa ravinnon saatavuuden myönteisestä kehityksestä ja että se johtaisi parempaan kuntoon ja biomassan kasvuun, mutta tämä menee hänestä jo asioiden edelle.

- Kysymys on siitä, millaisia riskejä haluamme ottaa, kun kanta on näin alhaisella tasolla. Mielestäni ICES ottaa liikaa riskejä.

Hän on samaa mieltä teoriasta, jonka mukaan voi olla erilaisia alakantoja, mikä tarkoittaa, että ruotsalaiset ja suomalaiset tutkijat näkevät asian osittain eri tavalla, mutta ICES ei ota tätä huomioon - ainakaan vielä.

- Valitettavasti meillä ei ole tätä näkökohtaa analyyseissämme tänään. Eri silakkakantoja hoidetaan yhtenä suurena kantana.

Siihen asti, kunnes kannoista saadaan lisää selvyyttä, pitäisi Mikaelan mukaan soveltaa varovaisuusperiaatetta eli kalastuskiintiötä pitäisi pienentää merkittävästi tai asettaa nollakiintiö vuodelle 2024.

- Emme voi antaa silakan mennä samaa tietä kuin turskan.

Jari Raitaniemi sanoo, että Suomessa ei ole silakasta tehty geneettisiä tutkimuksia, mutta se on mielenkiintoinen jatkotutkimusalue.

- Sen perusteella, mitä olen kuullut Atlantilta ja mitä olemme nähneet Itämerellä, näyttää siltä, että eri silakkapopulaatiot eivät voi elää samassa ympäristössä samaan aikaan. Yleensä sanotaan, että Ruotsin ja Suomen rannikoilla on eri silakkapopulaatioita, jotka palaavat omille rannikoilleen kutemaan. Mutta en tiedä, onko geneettistä tietoa siitä, kuinka samanlaisia tai erilaisia ne ovat.

Suuri kalankasvatusteollisuus

Ruotsissa silakkaa koskeva tutkimus näyttää olevan monipuolisempaa, sillä useat yliopistot ja tutkijat tekevät silakkaa koskevia tutkimuksia. Ruotsin maatalousyliopiston (SLU) yliopistojen edustajat osallistuvat myös tutkimusmatkoille ja edustavat maata ICES-työryhmässä, kun taas Suomea edustaa Luonnonvarakeskus, joka on maa- ja metsätalousministeriön alainen tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio. Ruotsissa samaa tehtävää on aiemmin hoitanut Ruotsin kalastushallitus. Tästä kuitenkin luovuttiin vuonna 2011, ja SLU otti vastuun Ruotsin kalakantojen arvioinnista.

- Kalastuksenhoidon historiaan kuuluu, että sitä on valvottu poliittisesti, ja eräissä Itämeren maissa on vielä jäänteitä siitä. Tämä oli myös yksi syy siihen, miksi Ruotsi lakkautti Ruotsin kalastusviraston - kalantutkimus sijaitti samassa paikassa kuin hallinto, ja siitä tuli liian läheistä, Ulf Bergström sanoo.

Maiden välillä on myös eroja kalanjalostusteollisuuden merkityksen suhteen. Suomessa kalanjalostusteollisuus on suurta ja hallituksen taholta puhutaan paljon siitä, että halutaan suosia kotimaista ravinnekiertoa silakan kalastuksen avulla. Luonnonvarakeskuksen sivuilla todetaan muun muassa, että "Jos kirjoloihen kasvatuksessa käytettäisiin Itämeren silakasta valmistettua rehua, Itämerestä katoaisi suuri määrä ravinteita rehuraaka-aineiden pyynnin yhteydessä". Se, että merestä voi "kalastaa rehevöitymisen" pois, on väite, jonka monet ruotsalaiset tiedemiehet, joiden kanssa BalticWaters keskusteli, [hylkäävät merkityksettömänä](#).

Ulf Bergströmin mielestä kriittinen keskustelu kalastuksen kielteisistä vaikutuksista puuttuu Suomessa yleisesti. Hän kritisoi myös suomalaista mediaa.

- Ruotsissa on esitetty paljon kriittisiä arvioita kalastuksesta, mutta ei samassa määrin kuin Suomessa. Jotta kalastusta koskevia päätöksiä voitaisiin tehdä tietoon perustuen, tarvitaan julkista keskustelua, ja sitä meillä Ruotsissa ehdottomasti on. Aiemmin myös Ruotsissa tutkijoiden keskuudessa on ollut varsin erilaisia mielipiteitä. Mutta koska olemme keskustelleet asioista niin paljon, olemme nyt päässeet kohtuulliseen yhteisymmärrykseen. Olemme pohdineet asian Ruotsissa paljon enemmän kuin Suomessa.

Maiden välinen keskustelu ja yhteistyö on asia, jota myös suomalainen tutkimus pitää myönteisenä.

- Olen varma, että useimmat tutkijat ovat samaa mieltä siitä, että sitä voisi olla enemmän, sanoo Katja Mäkinen Saaristoinstituutista.